

Список використаної літератури

1. Бацилева, О.В., Пузь І.В. (2021) Життєстійкість як внутрішній ресурс особистості та шляхи її підвищення під час професійного становлення. *Науковий журнал «Габітус» Причорноморського науково-дослідного інституту економіки та інновацій*, 26, 117-121. [українською мовою]
2. Лазос, Г. П. (2018). Резильєнтність: концептуалізація понять, огляд сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології*, 3, 26-64. [українською мовою]
3. Титаренко, Т. М., Ларіна, Т. О. (2009). Життєстійкість особистості: соціальна необхідність та безпека. [українською мовою]

ДО ПИТАННЯ ПРО ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФАСИЛІТАТИВНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

УДК 373.5:316.6

Пістолькорс Вікторія Вікторівна,
*Студентка спеціальності 053 «Психологія»
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. У статті подано теоретичний аналіз проблеми дослідження фасилітативної спрямованості у студентів, майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, проаналізовано вітчизняні та зарубіжні наукові джерела з проблемами, виокремлено ключові ознаки та особливості фасилітатора.

Ключові слова: фасилітативна спрямованість, ключові ознаки фасилітатора, бар'єри міжособистісних взаємодій, система «дитина-дорослий».

Актуальність дослідження. В умовах російсько-української війни на території нашої держави ми можемо спостерігати тривожність,

напруженість, згасання позитивного настрою загалом у значної частини населення. Студенти, майбутні вихователі, не є винятком. Для забезпечення виконання завдання по самоактуалізації особистості дитини вагомою умовою є здатність майбутнього педагога до фасилітації, яка виявляється у формах взаємодії з вихованцем, коли вихователь визнає ініціативу самої дитини як рівноправного суб'єкта педагогічної взаємодії.

Короткий аналіз досліджень і публікацій з проблемами. Різні проблеми фасилітації вивчались у працях вітчизняних та зарубіжних учених (І. М. Авдєєва (2012), Л. П. Виговська (1990), О. В. Волошина (2021), О. Г. Врублевська (2013), Х. М. Вфікер (1982), Т. П. Гаврилова (1975), Т. В. Гура (2014), Д. Дьюї (2001), Е. Еріксон (1963), О. Д. Кайріс (1990), М. Кинжи (2015), О. М. Козлова (2019), О. О. Кондрашихіна (2020), І. Я. Лернер та М. Н. Скаткін (2021), П. В. Лушин (2019), О. А. Мартиненко (2020), В. М. Матвієнко (2021), Є. І. Мелібруда (2018), І. Млодік (2018), Т. І. Паніманська (2016), Ж. Ж. Піаже (1968), Г. Г. Перепечина (1998), К. Роджерс (1993), К. Рудестам (1990), Н. Г. Рябкова (2021), О. В. Фісун (2021), О. Н Шихматова (2021)) та інших.

Мета наукової публікації – теоретичне дослідження фасилітативних здібностей у майбутніх вихователів.

Завдання статті: проаналізувати проблему формування фасилітативної спрямованості майбутніх вихователів у психологічній літературі; дослідити бар'єри міжособистісних відносин.

Методи та методики дослідження: теоретичний аналіз вітчизняних та зарубіжних наукових джерел з проблеми, синтез отриманих знань.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичний аналіз питання фасилітації показує, що проблема педагогічної фасилітації майбутніх вихователів дошкільних закладів є малодослідженим феноменом. Педагогічна фасилітація – це гнучкий, стимулюючий, розвиваючий, підтримуючий взаємини процес, спрямований як на дорослого, що виховує дитину, розвиток його емпатійності, конгруентності

та прийняття, так і на розвиток дитини, що виховується під впливом педагога-фасилітатора. Дорослий, який виховує дитину, маючи фасилітативні уміння, зможе досягти такої взаємодії, що сприятиме підтримці в дитини прагнення до самовдосконалення, самореалізації, саморозвитку, усвідомленню нею себе як самоцінності, налаштуванню її на особистісне зростання та розвиток здібностей. Вважаємо, що варто також звернути увагу на те, що ця взаємодія носить виключно гуманістичний, діалогічний, суб'єкт-суб'єктний характер відносин.

Фасилітація характеризується у науковій літературі як вміння вихователя підтримувати процес виховання й навчання у довірливих підтримуючих позитивних відносинах, стимулюючи дітей до самопізнання, саморозвитку. Встановлено, що основними ознаками фасилітації є гнучкість, прийняття, партнерство. Основна функція фасилітації – організувати умови для рівноправного партнерського діалогу вихователя і вихованця, в якому саме вихователь і є фасилітатором.

Модель формування фасилітативних навичок у взаєминах «дитина-дорослий» показує вплив позитивного діалогу на розвиток фасилітативної компетенції, і як результат спонукає до фасилітативних дій. Важливими умовами формування фасилітативних навичок у вихователя є здатність до емпатії, прояву любові, вміння розуміти себе та інших, вміння контролювати й спрямовувати дитину позитивним шляхом, бути для неї авторитетом. Такі умови можливі за позитивної взаємодії, в діалогах, які є емоційно-експресивними, посередницькими та регулюючими. Зазначені чинники діють через механізми емпатії, конгруентності, прийняття та гнучкості. (Титаренко,2003). Формуючи фасилітативну спрямованість, визначаємо такі цілі:

1. Сформувати дії фасилітатора, які сприятимуть різнобічному розвитку дитини;
2. Сформувати вміння дорослого контролювати свою роботу та спрямовувати дитину позитивним шляхом;

3. Сприяти особистісному зростанню, розкриттю здібностей дорослого-вихователя;

4. Вміти бути авторитетом і прикладом для саморозвитку.

Реакції дитини, які виникають на деструктивні впливи мають негативний характер:

1. Блокування творчих здібностей у дітей призводить до зменшення креативних, спонтанних, емоційних проявів у діяльності;

2. Порушення меж, як своїх власних так і інших, що призводить до конфліктів з однолітками та дорослими;

3. Злість, яка може проявлятися повсякчасно, або накопичуватися й виходити емоційними агресивними сплесками, істериками;

4. Знецінення себе як індивідуальної особистості, втрата мотивації та цілеспрямованості;

5. Відсутність внутрішнього контролю, невміння регламентувати свій час та планувати дії;

6. Тривожність, яка може переходити у надмірну старанність, щоб догодити дорослому;

7. Саботаж, супротив дитини, яка хоче звернути на себе увагу будь-яким шляхом(Авдєєва,2020; Виговська,2021).

Визначаючи цілі формування фасилітативних навичок і вивчаючи бар'єри взаємин «дорослий-дитина» ми прийшли до висновку, що основою формування позитивних відносин між вихователем та дитиною є педагогічна фасилітація, яка включає в себе такі основні компоненти: індивідуально-настановчий, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-оціночний.

До індивідуально-настановчого компонента педагогічної фасилітації відносимо характеристики, мотиви, настанови, емоції, спрямованість особистості вихователя, його індивідуальні особливості як суб'єкта педагогічної фасилітації: прагнення допомагати іншим людям, здатність до

співчуття та співпереживання, доброзичливість, емоційну чутливість, ціннісне ставлення до іншої людини, здатність відчувати дитину та ін.

Специфіка когнітивно-діяльнісного компонента педагогічної фасилітації полягає у сформованості комунікативної компетентності вихователя, як його здатності встановлювати професійно-значущі, педагогічно-орієнтовані, суб'єкт-суб'єктні відносини з усіма учасниками навчально-виховного процесу на професійному рівні.

До рефлексивно-оцінного компонента педагогічної фасилітації відносимо педагогічну рефлексію як професійно-особистісне утворення: якості особистості, вміння майбутнього вихователя, які забезпечують адекватну самооцінку, саморегуляцію, самосвідомість, здатність аналізувати та регулювати стосунки з іншими людьми, здатність до осмислення.

Висновки. Результати теоретичного дослідження дають підставу виснувати що:

На основі аналізу психологічної літератури було досліджено феномен фасилітації, зокрема педагогічної фасилітації, яку розуміємо як професійну компетенцію вихователя, що реалізується у довірливій, підтримуючій, позитивній професійній спрямованості, що спонукає дітей до самопізнання та саморозвитку. Основна функція фасилітації – організувати умови для рівноправного партнерського діалогу «вихователя»-«вихованця», в якому саме вихователь і є фасилітатором. Визначено й досліджено функції, якими має володіти фасилітатор: інформаційна – ерудованість, вміння подавати матеріал, мотивація на саморозвиток та самовдосконалення; організуюча – вміння будувати стосунки, враховуючи емоційний стан та індивідуальні особливості кожного учасника діалогу; контролююча – вміння аналізувати, прогнозувати процес спілкування, вміння володіти самоконтролем та взаємоконтролем; оціночно-контролююча – вміння оцінювати дії та вчинки вихованців таким чином, щоб не принижувати особистісні якості

дитини; стимулююча – за якої фасилітатор вміє підібрати правильний спектр задач і корегувати в залежності від індивідуальних особливостей дитини; фасилітативна – функція, яка виявляє рівень емпатії, конгруентності та відкритості.

Бар'єрами міжособистісних відносин виступають критика, обмеження, погрози, засоромлення, вказівки, приниження, ігнорування. Та як наслідок, виникнення бар'єрів у дітей: блокування творчих здібностей, порушення особистісних і міжособистісних меж, злість, знецінення себе, відсутність внутрішнього контролю, тривожність, саботаж.

Список використаної літератури:

1. Титаренко Т.М.(2003) *Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності*. К.: Либідь [українською мовою]
2. Авдеєва І.П.(2020). *Принципи педагогічної фасилітації*. К.: Либідь [українською мовою]
3. Виговська Л.П.(2021). *Емпатійність як механізм реалізації суб'єкт – суб'єктивної педагогічної парадигми*. К:Україна. [українською мовою]

ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ПРОЯВІВ ТРИВОЖНОСТІ МАТЕРІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

УДК 159.97:159.923.31-053.5

Подолян Лариса Миколаївна,
студентка спеціальності 053 Психологія
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»

Анотація. У статті висвітлено результати емпіричного вивчення психосоматичних проявів тривожності матерів дітей дошкільного віку.

Ключові слова. Тривожність, материнство, психосоматичні прояви.

Актуальність дослідження. Складний етап становлення нашої держави в умовах соціально-економічної нестабільності, ведення